

УДК 046:008

В.Г. Виткалов

НОВА СПРОБА РЕКОНСТРУКЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

*[Рец. на моногр. Виткалова С. В. «Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах». – Рівне : ППДМ, 2014. – 362 с.]**

Складне сьогодення постійно засвідчує важливість питань духовності у житті молодого покоління. І це помітно на активізації відвідування культурно-мистецьких установ – театрів, філармонійних зал, різноманітних художніх виставок, кількість яких зросла саме останнім часом. Помітно це й на активізації фестивального руху, який хоча й надалі залишається «штучним заміником свята» (К. Жигульський), все ж на українських теренах впевнено ствердився як важливий сегмент системи культурного обслуговування населення та активізації регіональної культурно-мистецької ініціативи. Тобто культурний розвиток країни виявляє сьогодні досить сталу тенденцію: попри економічні і суспільно-політичні негаразди, які об'єктивно не сприяють виявленню культурної ініціативи, духовна складова поступово починає стверджуватися у становленні країни.

Підтверджує цю тезу й поява значної кількості осіб, що намагаються цю активність відтворити в параметрах наукового чи публіцистичного осмислення, принаймні місцева краєзнавча періодика та кількість нових періодичних видань тому свідчення. Утім, усе частіше з'являються й достатньо помітні аналітичні наукові розвідки, що ставлять за мету виявити сутність нових умов розгортання культурної діяльності, висвітлити структуру духовного продукту, створеного у новітній час, а також розглянути особливості творчої діяльності репрезентантів цієї творчості. І, безперечно, ставлять за мету відстежити тенденції духовного руху країни, порівняти його з аналогічними спробами, що відбувалися у попередню добу і на цій підставі продовжити писати літопис розвитку своєї країни вже новітнього часу. Серед таких спроб – ще одна монографія молодого дослідника з м. Рівного – С. Виткалова [1].

Відзначимо, якщо у своїй першій монографії [2] автором реконструйовано широке культурне тло, на якому сформувався сучасний культурний простір Рівненщини, виявлено духовні контакти представників західноукраїнського регіону з носіями інокультурних впливів, подано широко аспектний аналіз багатьох складових культурного розвитку регіону: пам'яток архітектури, музейної і замкової мережі, освітнього чинника в усьому його розмаїтті (початкової, середньої спеціальної і вищої культурно-мистецької освіти), на підставі якого й сформувалася потужна культурна інфраструктура згодом (клубна, бібліотечна, музейна та архівна мережа, загалом інформаційний простір краю, виявлено специфіку пам'ятко охоронної діяльності в сучасних умовах на регіональному рівні та проаналізовано окремі сфери творчого виявлення митця), то в аналізованому виданні [1] акцент зроблено на творчих характеристиках тих, зусиллями діяльності яких край і формується як оригінальний суспільно-культурний регіон. І вже крізь призму їх організаційно-творчої діяльності виявлено численні проблеми функціонування як культурного простору, так і життєдіяльності самого митця в широкому сенсі цього слова. Таким чином, аналізована книга є логічним продовженням попереднього наукового пошуку, однак поданого в дещо іншому тематико-експозиційному форматі.

У книзі крізь особистісну призму розкрито потенційні можливості багатьох видів сучасного народного (особливо – декоративно-ужиткового) та професійного (музичного, образотворчого, театрального) мистецтва, виявлено специфіку нових форм творчої діяльності, притаманних регіону, а надто – мистецтва художньої фотографії, театрального аматорства, а також ролі членів обласної Спілки художників НСХУ у забезпеченні духовного простору регіону; подано повні каталоги художніх робіт або виставкової репрезентації окремих

представників та проаналізовано спадщину найбільш відомих майстрів пензля, висвітлено здобутки і проблеми функціонування фестивального руху, яким західні терени вирізняються в загальній структурі художньої діяльності України і який, зважаючи на участь у ньому численних іноземних митців, дає змогу місцевим художникам постійно порівнювати власні культурні здобутки, технології і формотворчість; розглянуто нові форми галерейної діяльності з широким аналізом наявного потенціалу і проведених експонувань.

У розвідці висвітлено окремі спроби і тенденції у створенні муніципальних художніх колективів, що виникли у новітній час та доведено перспективність подібної практики на підставі аналізу їх концертно-репетиційного життя, духовних результатів стосовно самих учасників. Окрім цього, в праці здійснено інтерпретацію окремих соціологічних досліджень, спрямованих визначення ролі митця в художньому просторі сьогодення, акцентовано увагу на специфіці реалізації регіональних культурних програм («Забезпечення населення Рівненщини українською книгою», «Творчі Спільноти краю», «Національні меншини», пам'ятко охоронну діяльність тощо) та проаналізовано результати і проблемні питання, що виникають у процесі їх реалізації.

Окремий розділ аналізованої роботи (з 9 наявних) присвячено аналізу ефективності організаційної діяльності керівників культурної сфери (С. 213–259), що забезпечують її якісне функціонування.

Ще однією перевагою цієї роботи є достатньо професіональне використання автором порівняльних регіональних характеристик культурної діяльності (Херсонської, Миколаївської, Івано-Франківської, Полтавської та ін. областей), що дає змогу виявити тенденції і специфіку регіональної культурної практики і сучасної державної культурної політики загалом.

Монографію вирізняє те, що вона підготовлена в основному на значній джерельній базі (понад 200 позицій), численних опитуваннях, контент-аналізі періодичної преси, різноманітних програм, протоколів засідань творчих груп, перегляді репетицій чи конкурсних програм, аналізі виставкових експонувань тощо, а також базовані на інформації, отриманій автором в процесі багатьох відвідувань художніх майстерень, арт-галерей, флеш-мобів, участі у фестивальному русі, спілкування з митцями та організаторами культурно-мистецького процесу в краї, а відтак засвідчує відповідну доказовість проведеної роботи. Це підтверджує і понад 140 наукових розвідок, надрукованих автором у науковій періодиці України та майже 60 рецензій, опублікованих в періодичній пресі на відвідані культурно-мистецькі заходи. В результаті чого до наукового обігу введено чимало нової оригінальної інформації, взятої з приватних архівів митців, інтерв'ю з ними тощо.

Інакше кажучи, ця монографія, як і її попередниця, дає сучасним краєзнавцям і мистецтвознавцям добрий приклад для наслідування, адже понад 92 друкованих аркушів, що складають загальний обсяг цих книг, яскравий візуальний ряд, виконаний в основному переможцями міжнародних фестивалів та конкурсів фотомистецтва, – переконливе свідчення того, що культурний простір малої батьківщини автора дістав професійне наукове обґрунтування і осмислення. Стверджую це як науковий редактор згаданих вище видань.

Гортаючи сторінки цієї книги і відзначаючи беззаперечні (сподіваюся, що не помиляюся?) здобутки автора стосовно портретних характеристик, широкого аналізу культурного простору регіону чи країни загалом, відмічаючи й інші переваги цього видання, хочу віддати належне і згадати ще одного, так би мовити, співавтора, людину, якою була виконана значна *додрукарська* робота, утім робота, без якої ця книга була б менш привабливою, менш читабельною, а відтак – менш відомою читачу.

Йдеться про Віктора Луца – що є професіоналом у питаннях вже згаданих додрукарських робіт. Тому будь-яке наукове видання: чи то книги Н. Стоколос, В. Войтовича, Т. Пономарьової, О. Михайлишин, чи багатьох інших публіцистичних книг про митців Рівненщини (К. Литвина, А. Мартиненко), за підготовку яких брався Віктор Данилович, стали зразками української регіональної книги, чи, ширше б сказати, – вітчизняного друку.

Його роботу вирізняє не лише добрий смак, що помітно не тільки на якості верстки

книги, але й достатньо професійні, а головне – саме там так доречні фото, які часто він робить спеціально під те чи інше видання, залишаючись, як правило, «поза кадром згодом».

Окремі слова вдячності і приватному видавництву «ППДМ» – невеличкому колективу Миколи Дятлика і його команди небайдужих до української книги, а головне – української справи людей. Людей, які у цей складний час добре розуміють регіонального автора, постійно йдуть йому на зустріч в усьому, терпляче займаються з ним, розуміючи, що кожен автор вважає, що саме він каже якщо не останнє слово у сфері, яку він збирається репрезентувати, то, принаймні, надзвичайно важливе слово (?!). І незважаючи на все це вони доводять будь-яку книгу до логічного завершення у максимально можливому в умовах сьогодення варіанті.

Перевагою аналізованої книги, і це потрібно віднести вже на рахунок автора, є також те, що сьогодні «...на зміну повчальній «історії героя» прийшов інтерес до того, що називають «малими життєвими світами», а отже, кожну біографію стали розглядати як вияв неповторного – призму, через яку переломлюються соціальні макропроцеси та миттєві тенденції й унікальний життєвий досвід індивіда, його внутрішнє самовідчуття і стиль поведінки (*habitus*), що підштовхують до саме такого, а не інакшого життєвого вибору» [3; 249-250]. І саме на цьому ракурсі бачення проблеми і побудована згадана вище монографія.

Примітки

* Рецензується рукопис (макет) майбутнього видання.

Список використаної літератури

1. **Виткалов С.** Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: моногр. / С. Виткалов. – Рівне : ППДМ, 2014. – 362 с. (42,25 др. а.).
2. **Виткалов С.** Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: моногр. / С. Виткалов. – Рівне : ППДМ, 2012. – 416 с., іл. (52,0 др. а.).
3. **Яковенко Н.** Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 368 с.

Резюме

Аналізується культурно-мистецький простір регіону крізь призму організаційно-творчої діяльності митців, відтворений у монографії доцента кафедри культурології РДГУ С. Виткалова.

Ключові слова: мистецтво, регіональна культурна практика, сьогодення, художник, Україна.

Summary

Vytkalov V. New attempt of reconstruction of regional cultural and art development of country

Cultural and art space of region is analysed through the prism of organizationally-creative activity of artists, recreated in the monograph of associate professor of department of culturology of Rivne state humanitarian university S. Vitkalov.

Key words: art, regional cultural practice, present time, artist, Ukraine.

Аннотация

Анализируется культурное пространство западно-украинского региона сквозь призму организационно-творческой деятельности представителей художественных профессий, раскрытых в монографии доцента кафедры культурологии Ривненского государственного гуманитарного университета С. Выткалова.

Ключевые слова: искусство, региональная культурная практика, современность, художник, Украина.

Надійшла до редакції 30.12.2013 р.